

Vejledning i:

Det personrettede tilsyn

med familieplejeanbragte børn og unge samt
råd og vejledning til plejefamilier

Vejledning i:

Det personrettede tilsyn

**med familieplejebragte børn og unge
samt råd og vejledning til plejefamilier**

Vejledningen er udarbejdet af Signe Bressendorf og Gitte
Ørum Madsen
Center for Familiepleje/
Videnscenter for Familiepleje
Socialforvaltningen,
Københavns Kommune
Med bidrag fra Marie-Louise
Dessau og Sissa Öhrström

Indhold

Forord	7
Indledning	9
1. Lovmæssig og organisatorisk ramme for arbejdet med anbragte børn i familiepleje	11
Tilsynsforpligtigelsen.....	11
Relevant lovgivning vedr. det personrettede tilsyn	12
Københavns Kommunes organisering af arbejdet med familieplejeanbragte børn og unge.....	13
Særligt for netværksplejefamilier	14
2. Redskaber og metode til samtale med børn og voksne	15
Spørgeteknik.....	15
Redskaber og metoder til interview med voksne 'Signs of Safety'	15
Løsningsfokuserede samtaler.....	16
Metoder til samtale med børn.....	17
Fælles samtaler mellem medarbejder, plejefamilie og plejebarn/biologiske børn: ”Trianglerede samtaler”	19
3. Det personrettede tilsyn – BFCKs tilsyn med plejebarnet	20
Børnesamtalen	20
Signs of Safety - De 3 huse.....	20
Notatpligt og journalføring.....	26
4. Råd og vejledning til plejeforældre	27
Gennemførelse af råd og vejledning til plejeforældre.....	27
Forberedelse af råd og vejledning til plejeforældre.....	27
Råd og vejledning versus supervision	27
Samtale med plejeforældre	28
Dagsorden.....	28
Interviewguide	28
Signs of Safety – skala metoden	29
Samtale med plejeforældrenes biologiske børn	30
Spørgsmål til plejeforældrenes biologiske børn.....	30
Notatpligt og journalføring.....	30
5. Opmærksomhedspunkter ved særlige plejeforhold	32
Plejebørn med etnisk minoritetsbaggrund.....	32
Netværksplejefamilier	33
Aflastningsplejefamilier	34
Bilag 1: Råd og vejledningsrapport	35
Bilag 2: Feen og Troldmanden	37
Referencer	38

Forord

Med Barnets Reform er det præciseret, at familiepleje altid skal overvejes, når et barn eller ung skal anbringes uden for hjemmet. Af *'Københavns Kommunes strategi for udviklingen af arbejdet med udsatte børn, unge og deres familier'* fremgår det desuden, at flere af vores anbragte børn og unge skal leve under familielignende rammer.

Vi forventer på denne baggrund, at vi i Københavns Kommune vil anbringe relativt flere børn og unge i familiepleje de kommende år.

I begyndelsen af 2011 gennemgik familieplejeområdet i Københavns Kommune en omorganisering, hvis formål var at fremme en professionalisering af opgaveløsningen. Den nye organisering indebar bl.a., at ansvar for og arbejdsopgaver i relation til plejefamilier flyttede til Center for Familiepleje (CfF).

Omorganiseringen har medført, at en del medarbejdere i både BFCK og CfF har fået nye arbejdsopgaver. Nogle sagsbehandlere har kun sparsom erfaring med at føre personrettet tilsyn med familieplejeanbragte børn og unge, ligesom ikke alle familieplejekonsulenter har stor erfaring med at yde råd og vejledning til plejefamilier. Derfor er en vejledning i netop det personrettede tilsyn med familieplejeanbragte børn og unge samt råd og vejledning til plejefamilier blevet aktualiseret.

Vi har på tværs af BFCK og CfF behov for en fælles forståelse af opgaverne, ligesom vi har brug for en ensartet indsats af høj kvalitet i alle vores familieplejeanbringelser. Formålet hermed er naturligvis først og fremmest at sikre gode og stabile anbringelser af børn og unge i familiepleje, samt at rustede og støtte de plejefamilier, som yder en kæmpe indsats for at hjælpe de udsatte børn og unge godt på vej i livet.

Rigtig god fornøjelse med læsning og brug

Knud Andersen
Myndighedschef
Børnefamiliecenter København

Klaus Wilmann
Centerchef
Center for Familiepleje

Indledning

Denne vejledning er udarbejdet til brug for medarbejdere i Børnefamiliecenter København (BFCK) og familieplejekonsulenter i Center for Familiepleje (CfF), som har til opgave hhv. at føre tilsyn med familieplejeanbragte børn og unge samt at yde råd og vejledning til plejefamilier.

Oprindeligt indledte vi arbejdet med en vejledning på baggrund af et ønske fra medarbejdere i børnefamilieenhederne og i CfF om fælles standarder, der kunne styrke kvalitet og ensartethed i arbejdet med plejebørn. Der blev på den baggrund nedsat en arbejdsgruppe, som skulle bidrage til at udarbejde en vejledning.

I mellemtiden er der etableret en ny arbejdsdeling mellem BFCK og CfF, hvor sagsbehandlere i BFCK har ansvar for at føre tilsyn med plejebørnene (det personrettede tilsyn), mens familieplejekonsulenter i CfF har ansvar for at yde råd og vejledning til plejefamilier (dog ikke netværksplejefamilier, se mere nedenfor). Behovet for en fælles vejledning er i den forbindelse blevet aktualiseret. Vejledningen skal bidrage til, at BFCK og CfF sammen kan sikre fælles procedurer på et højt fagligt niveau for dermed at opnå bedre og mere stabile anbringelsesforløb. Der er med andre ord tale om en fælles vejledning for BFCK og CfF. Vejledningen er udarbejdet af Videnscenter for Familiepleje med udgangspunkt i arbejdsgruppens anbefalinger og er efterfølgende redigeret af BFCK-staben og CfF.

En sikring af kvaliteten i det personrettede tilsyn og i råd- og vejledningsforløb af plejeforældre er væsentlig af mange forskellige årsager. Bl.a. peger en del forskning på tilsynets vigtige rolle i forhold til at opnå gode anbringelsesforløb (TABUKA 2005).

Indholdet i nærværende vejledning er baseret på relevant lovgivning, vidensindsamling i arbejdsgruppen, observationer ved personrettede tilsynsbesøg og relevant litteratur samt viden og erfaringer fra andre kommuner.

Vejledningen er gældende for det personrettede tilsyn samt råd og vejledning af plejefamilier i samtlige plejefamilieanbringelser. Det vil sige generelt godkendte plejeforældre, kommunale plejeforældre og konkret godkendte plejeforældre, herunder netværksplejeforældre.

Læsevejledning

Vejledningen indeholder en række forslag og metoder til forberedelse og gennemførelse af dels det personrettede tilsyn med barnet/den unge og dels råd og vejledning af plejefamilierne. Det vil sige samtaler med plejebarn, plejeforældre og plejeforældrenes biologiske børn. Vejledningen kan læses fra ende til anden, men kan også bruges som opslagsværk.

Vejledningen er opdelt i fem kapitler:

Vejledningens *første kapitel* omhandler det juridiske grundlag for og organiseringen af det personrettede tilsyn samt af råd- og vejledningsforløb i Københavns Kommune.

I vejledningens *andet kapitel* introduceres forskellige metoder, der kan anvendes ved samtale med forældre, plejeforældre, plejebørn og plejefamiliens biologiske børn. Metoderne konkretiseres yderligere i kapitel tre og fire.

Vejledningens *tredje kapitel* omhandler det personrettede tilsyn med anbragte børn og unge i plejefamilie. Kapitlet har fokus på samtalen med plejebørn, og konkrete metoder at samtale med børn beskrives.

I vejledningens *fjerde kapitel* beskrives metoder til forberedelse og gennemførelse af råd og vejledning af plejeforældre – herunder også samtale med plejeforældrenes biologiske børn. Kapitlet er relevant for familieplejekonsulenter i CfF samt medarbejdere fra BFCK, som yder råd og vejledning til netværksplejefamilier.

Vejledningen afsluttes med *kapitel 5*, som indeholder en kort beskrivelse af nogle af de særlige problemstillinger, der skal overvejes, hvis plejebarnet har en etnisk minoritetsbaggrund, eller hvis der er tale om en netværksanbringelse.

Afslutningsvist skal der lyde en tak til arbejdsgruppen, som har bidraget med nyttig erfaring og viden. Arbejdsgruppen bestod af: Erik Brix, Lise Lotte Reiter, Pia Rogersen, Gitte Worm, Annette Habermann og Maria Svendsen. Sissa Öhrström og Marie-Louise Dessau skal have en særlig tak for deres efterfølgende gennemlæsning og redigering af vejledningen.

God fornøjelse!

Center for Familiepleje/Videnscenter for Familiepleje
Signe Bressendorff og Gitte Ørum Madsen, maj 2011

I. Lovmæssig og organisatorisk ramme for arbejdet med anbragte børn i familiepleje

Tilsynsforpligtigheden

Ifølge Lov om social service (herefter serviceloven) rummer tilsynsforpligtigheden to former for tilsyn; dels det driftsorienterede tilsyn med plejefamilien og dels tilsynet med det anbragte barn, som i denne vejledning benævnes; *det personrettede tilsyn*¹. Det er indholdet af det personrettede tilsyn, som beskrives nærmere i denne vejledning. I nedenstående defineres rammerne for begge tilsyn.

Det personrettede tilsyn

Det personrettede tilsyn skal medvirke til en sikring af, at plejebarnet trives på anbringelsesstedet. Såfremt dette ikke er tilfældet, er kommunen forpligtet til at handle, således at anbringelsens formål tilgodeses. De løbende tilsyn er væsentlige i en styrkelse af anbringelsesarbejdet, idet barnet/den unge herigennem kan sikres, at det får det optimale ud af anbringelsen.

”Det overordnede formål med det specifikke tilsyn [det personrettede tilsyn] er at sikre, at anbringelsen forløber i overensstemmelse med de målsætninger, der er opstillet i handleplanen” (Kabel 2005:7).

Kommunen er altså forpligtet til løbende at føre tilsyn med de anbragte børn og unge, og således sikre sig, at de anbragte lever under ordentlige forhold og får den hjælp og støtte, de har behov for - både fysisk og emotionelt. Det er ifølge flere kilder (Nielsen 2005, Familieplejen Frederiksborg Amt 2005) af afgørende betydning, at tilsynsførende (sagsbehandler) er i stand til at skabe et tillidsfuldt forhold til barnet eller den unge.

Det personrettede tilsyn er anbringende kommunes² ansvar, både i generelt godkendte plejefamilier, kommunale plejefamilier, konkret godkendte plejefamilier og netværksplejefamilier.

Det driftsorienterede tilsyn

Det driftsorienterede tilsyn skal føres med generelt godkendte plejefamilier, men ikke med konkret godkendte plejefamilier (herunder netværksplejefamilier). Formålet med det driftsorienterede tilsyn er at sikre, at grundlaget for den eksisterende godkendelse fortsat er til stede. Endvidere er formålet at tilse, at plejefamilien trives med at have et plejebarn, og at plejefamilien fortsat har betingelserne for at tage vare på barnet/den unge. Det driftsorienterede tilsyn omfatter en samtale med plejeforældrene og en gennemgang af de fysiske rammer. Tilsynet med plejefamilien skal udføres af den kommune, hvor plejefamilien bor (stedlig kommune). Det fremgår ikke af lovgivningen, hvor ofte kommunen skal føre det driftsorienterede tilsyn med plejefamilierne (Kommunernes Landsforening 2009).

¹ Det personrettede tilsyn benævnes på forskellig vis i lovgivning, vejledningen til lovgivningen, diverse litteratur etc. I nærværende vejledning er termen ”det personrettede tilsyn” valgt, da det er denne term, der benyttes i lovgivningen.

² Anbringende kommune er den kommune, hvor barnets biologiske forældre har folkeregisteradresse på det tidspunkt, hvor barnet anbringes udenfor hjemmet.

I Københavns Kommune varetages det driftsorienterede tilsyn af familieplejekonsulenter fra CFF, og hyppigheden er fastsat til min. én gang årligt.

Relevant lovgivning vedr. det personrettede tilsyn

Nærværende afsnit baserer sig på den lovgivning, som følger af Barnets Reform pr. 1. januar 2011.

Af serviceloven af 1. januar 2011 § 148 fremgår, at kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med de tilbud, som kommunalbestyrelsen i kommunen i forhold til den enkelte person har truffet afgørelse om.

Ifølge Servicelovens § 70 skal kommunalbestyrelsen senest tre måneder efter, at der er iværksat en foranstaltning over for barnet, den unge eller de vordende forældre, vurdere, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen jf. § 140 skal revideres. Ifølge § 70, stk. 2 skal vurderingen af anbringelsen uden for hjemmet efter stk. 1 og af behovet for revision af handleplan ske på baggrund af det løbende tilsyn med barnet eller den unge jf. § 148, stk. 1, og efter kontakt med forældremyndighedsindehaveren. Tilsynet efter § 148, stk. 1 skal omfatte mindst to årlige tilsynsbesøg på anbringelsesstedet, hvor kommunen (sagsbehandleren) taler med barnet eller den unge. Samtalen skal så vidt muligt finde sted uden tilstedeværelse af ansatte fra anbringelsesstedet. Vurderingen skal omfatte en stillingtagen til, hvorvidt andre forhold end de hidtil beskrevne, jf. § 140, er relevante, og i så fald skal disse indgå i en revideret handleplan.

Handleplan

Servicelovens § 70, stk. 2, understreger den tætte sammenhæng mellem det personrettede tilsyn og opfølgningen på handleplanen. Sagsbehandler skal således beskrive den indsats, der er truffet afgørelse om i handleplanen. Dette skal det personrettede tilsyn følge op på. Samtidig er det løbende personrettede tilsyn og de samtaler, der føres med barnet eller den unge, grundlaget for vurderingen af, om der er behov for at revidere handleplanen og eventuelt indsatsen.

Det kræver ikke forældrenes samtykke at udarbejde en handleplan, men handleplanen skal så vidt muligt altid udarbejdes i samarbejde med forældremyndighedsindehaver og barnet/den unge, da det vil give en fælles forståelse af målet med indsatsen. Plejefamilien har ikke krav på at modtage og se selve handleplanen. Det kræver samtykke fra de biologiske forældre. Det bør dog tilstræbes, at plejeforældrene får en kopi af den del af handleplanen, der vedrører deres funktion som plejefamilie såsom anbringelsens forventede varighed, ansvarsområder, samvær mm.

Det er lovens intention, at handleplanen løbende revideres og således udgør et dynamisk værktøj i arbejdet med at skabe de bedste betingelser for anbragte børn og unge.

Københavns Kommunes organisering af arbejdet med familieplejeanbragte børn og unge

I Københavns Kommune varetages de personrettede tilsyn pr. 1. januar 2011 af sagsbehandlere i børnefamilieenheden. Familieplejekonsulenter i CfF yder råd og vejledning til plejeforældrene (BFCK er ansvarlig for råd og vejledning til *netværksplejeforældre*, hvilket uddybes senere). Baggrunden for denne opdeling er et ønske om at adskille ansvar og arbejdsopgaver i relation til henholdsvis de anbragte børn og unge fra ansvar i relation til kommunens plejefamilier. Herudover er formålet at styrke familieplejeområdet generelt og skabe et godt fundament for realiseringen af Socialforvaltningens mål om øget brug af familiepleje, samt at forbedre kommunens samarbejde med de plejefamilier, der har plejebørn fra Københavns Kommune³.

Den nye organisering af familieplejeområdet fordrer et tæt samarbejde mellem sagsbehandlere og familieplejekonsulenter. Der skal mindst én gang om året afholdes et besøg, hvor sagsbehandler fra børnefamilieenheden og familieplejekonsulent fra CfF sammen besøger plejebarnet og plejefamilien. Herudover kan der løbende afholdes samarbejds møder mellem sagsbehandleren og familieplejekonsulenten.

Sagsbehandler og familieplejekonsulent er endvidere ansvarlige for at holde hinanden gensidigt orienteret. Konkret muliggøres den gensidige orientering ved, at sagsbehandler løbende holder barnets/den unges journal opdateret, og familieplejekonsulenten sørger for at videregive alle relevante oplysninger vedr. plejebarnets trivsel og udvikling til sagsbehandleren. Hvis familieplejekonsulenten eksempelvis erfarer, at et barn/en ung mistrives med det fastsatte samvær, skal konsulenten videreformidle denne oplysning til sagsbehandleren ved, at beskrive problematikken i 'Råd og vejledningsrapportens'⁴ rubrik 3 og sende kopi heraf til sagsbehandler.

I nogle tilfælde vil oplysningerne fra familieplejekonsulenten medføre, at sagsbehandler må gennemføre et tilsyn med barnet/den unge, selv om der ikke er gået ½ år siden sidste tilsynsbesøg.

3 Notat vedr. ny organisering af familieplejeområdet fra MR-børn af 16.11.10.

4 Skabelon til 'Råd og vejledningsrapporten' findes i bilag I

Ansvarsfordelingen mellem medarbejdere i BFCK og Cff fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 1. Ansvarsfordeling i forhold til børn og unge anbragt i familiepleje

Sagsbehandler fra BFCK	Familieplejekonsulent fra Cff
Minimum to årlige tilsynsbesøg i plejefamilien	Familieplejekonsulenten aflægger plejefamilien ca. 3 råd og vejledningsbesøg om året.
	Familieplejekonsulenten har ansvaret for én gang årligt at planlægge et besøg i plejefamilien sammen med barnets/den unges sagsbehandler.
I forbindelse med tilsynsbesøgene skal sagsbehandler tale med barnet eller den unge. Samtalen skal så vidt muligt finde sted uden plejeforældrenes tilstedeværelse.	
I forbindelse med tilsynsbesøgene skal sagsbehandler følge op på barnets/den unges handleplan (opfølgningsskema)	
For at kunne samle op på barnets/den unges handleplan, skal sagsbehandler tale med plejefamilien om barnets/den unges udvikling.	Familieplejekonsulenten deltager i sagsbehandlerens samtale med plejeforældrene.
Det noteres i barnets/den unges journal, at personrettet tilsyn og børnesamtale er gennemført. Desuden noteres det, at der er fulgt op på handleplanen.	Familieplejekonsulenten noterer i barnets/den unges journal, når familieplejekonsulenten har været på besøg i plejefamilien.
Sagsbehandler er ansvarlig for at notere andre væsentlige hændelser i journalen. Familieplejekonsulenten kan løbende holde sig opdateret om barnets/den unges sag ved at læse i journalen.	Familieplejekonsulenten noterer i barnets/den unges journal, hvis der er bevilget supplerende ydelser ⁵ .
	Når familieplejekonsulenten har været på besøg i plejefamilien, udfyldes en 'Råd og vejledningsrapport' (se bilag 1). Rapporten lægges i plejefamiliens sagsmappe i Cff.
	Hvis familieplejekonsulenten har oplysninger, som skal videreformidles til sagsbehandler, skal teksten i rubrik 3 i 'Råd og vejledningsrapporten' kopieres og sendes til sagsbehandler pr. mail.

Særligt for netværksplejefamilier

Arbejdsdelingen i forbindelse med netværksanbringelser adskiller sig fra de almindelige plejefamilieanbringelser, idet BCFK selv varetager opgaven med at yde råd og vejledning til netværksplejeforældre. Det er Cff, der har myndighedsansvaret for at godkende alle typer plejefamilier. Når en potentiel netværksplejefamilie skal godkendes, skal familieplejekonsulenten invitere sagsbehandler fra BFCK med på forundersøgellesbesøget. Enighed mellem Cff og BFCK skal altid tilstræbes, hvis en netværksplejefamilie gives afslag på godkendelsen.

5 Se mere om BFCKs og Cffs bevillingskompetence i 'Håndbog for familieplejekonsulenter' Feb. 2011, udgivet af Cff

2. Redskaber og metode til samtale med børn og voksne

I nærværende kapitel beskrives redskaber og metoder til samtale med voksne og børn – dels hver for sig og dels til afholdelse af fællessamtaler, hvor både voksne og børn er til stede samtidigt. Kapitlet henvender sig derfor både til medarbejdere, der skal gennemføre det personrettede tilsyn med plejebarnet og til medarbejdere, der skal yde råd og vejledning til plejefamilier og tale med plejefamiliens biologiske børn. Kapitlet er tænkt som inspiration og baggrund. I vejledningens efterfølgende kapitel 3 og 4, der henvender sig direkte til hhv. medarbejdere, som gennemfører tilsyn med plejebarnet og medarbejdere, der yder råd og vejledning til plejefamilier, er metoderne yderligere konkretiseret.

Spørgeteknik

Man får svar, som man spørger. I samtaler med plejebørn, plejeforældrene eller plejefamiliens biologiske børn er det derfor vigtigt at være sig bevidst, hvordan og hvorfor man stiller spørgsmål. Man bør stille åbne spørgsmål, som lægger op til refleksion og beskrivelser. Eksempelvis ”hvad tænkte du, da du blev anbragt i familiepleje?” eller ”hvad er godt, og hvad er mindre godt ved at have fået et plejebarn i familien?”. Det centrale er, at de spørgsmål, man stiller, skal give ny viden om den interviewedes synspunkter og erfaringer (Kvale 2008).

Lukkede spørgsmål derimod lægger op til, at der svares enten ’ja’ eller ’nej’, for eksempel ”Kan du lide at bo hos plejefamilien?”. Det lukkede spørgsmål kan forekomme ledende, da det lægger op til, at informanten svarer på en bestemt måde; eksempelvis ja eller nej. Lukkede spørgsmål kan indimellem være anvendelige, fx hvis der er brug for faktuel viden.

Redskaber og metoder til interview med voksne ’Signs of Safety’

Signs of Safety (SoS) er en metode, der bruges i myndighedsarbejdet med udsatte familier i alle børnefamilieenheder i BFCK. SoS-metoden bygger på et anerkendende, ressource- og løsningsfokuseret grundlag og er en metode, der har fokus på, at familien informeres og involveres i alle led i myndighedsarbejdet – fra start til slut - og inviteres til at tage ansvar for at finde løsninger på de problemer, der beskrives.

I myndighedsarbejdet kan sagsbehandler ved hjælp af SoS lave en *balanceret risikovurdering* af børnenes sikkerhed, hvor barnets/den unges situation belyses fra alle perspektiver: Bekymringer og det, der fungerer, set fra både familiens perspektiv og fra de professionelle. De konkrete informationer systematiseres og danner grundlag for en samlet vurdering af barnets/den unges sikkerhed og trivsel.

Samme principper kan anvendes, når familieplejekonsulenten yder råd og vejledning til en plejefamilie – Hvad fungerer? Hvad bekymrer? Og hvilke mål (hvad vil vi se ske) skal sikre, at barnet/den unge trives, og at der findes løsninger på evt. bekymringer?

SoS metoden hjælper til at strukturere indholdet af en samtale og tydeliggør, hvad det er, man taler om og hvornår. Processen med at være tydelig og struktureret i samtaleforløbet er således en integreret del af metoden.

Et væsentligt element i processen er at forholde sig undersøgende og ikke-dømmende for at kunne fastholde fokus på det, der fungerer, og på de tiltag familien/ plejefamilien allerede har gjort for at imødegå problemerne. Fokus forbliver på det *fælles projekt*, som er at sikre barnets/den unges trivsel.

Se nedenstående model:

SIGNS OF SAFETY

Bekymring	Fungerer / undtagelser	Mål / hvad vi vil se ske?
Konkrete bekymringer for barnet/den unge i specifikke beskrivelser (med kildereference)	Konkrete og specifikke beskrivelser af tidspunkter, hvor bekymringerne er blevet håndteret på en måde, der har skabt trivsel for barnet/den unge	Både forvaltningens, barnets/den unges, forældrenes og plejeforældrenes mål for at sikre barnets/den unges fortsatte trivsel.
Komplicerende faktorer Bekymringer som gør det sværere at sikre barnets/den unges trivsel.	Ressourcer Faktorer som direkte og indirekte er til støtte for håndtering af vanskelighederne	Næste skridt / hvem gør hvad

0

10

Skala i forhold til barnets/den unges trivsel / sikkerhed

Med udgangspunkt i informationerne om henholdsvis bekymring og undtagelser, skalér graden af barnets/den unges trivsel: På en skala fra 0-10, hvor 10 står for at barnets/den unges trivsel er så god, som vi ønsker, og 0 står for at barnet/den unge mistrives i en grad, så der skal ske ændringer i foranstaltningen.

Løsningsfokuserede samtaler

Som allerede nævnt bygger Signs of Safety-metoden på et løsningsfokuseret grundlag. I den løsningsfokuserede tænkning er fokus på at formulere mål og finde løsninger frem for på at fokusere på problemer og årsager. Principperne i den løsningsfokuserede samtale er således:

Det fælles projekt – fra problem til mål

- Kort beskrivelse af problemet / bekymringen
- Hvad vil vi gerne se ske?

Fokus på det der fungerer allerede

- Hvad fungerer nu? I hvilke situationer?
- Undtagelser: Hvornår er problemet der ikke? Hvad gør I for, at det er sådan? Hvordan kan I gøre mere af det?

Evaluering af fremskridt og forandring

- Hvad har der været af fremskridt siden sidst - store som små?
- Hvad var det, der gjorde, at der skete en forandring?
- Hvordan kan I gøre mere af det?

Skalaspørgsmål

- Skalaspørgsmål er en god måde at få flere detaljer i samtalen. Det er vigtigt at få beskrevet klart hvad 1 og 10 dækker over. Fx ”Så I fortæller, at I oplever, at biologisk mors samværsbesøg kan være en belastning for barnet; på en skala fra 1 til 10, hvor 10 er, at samværene fungerer rigtig godt for barnet, og at han får opfyldt sit behov for at se sin mor, og at det hjælper ham og øger hans trivsel, og hvor 1 er, at I oplever, at samværene er så belastende for ham, at hans trivsel lider meget under dem, og de ikke på nogen måde er til hjælp for ham; hvor er det så lige nu?”
- Husk at de opfølgende spørgsmål kan give rigtig meget vigtig information: Fx ”Så I svarer 4 - hvornår har I været højere? Hvad var det, der gjorde, at besøgene var bedre dengang?” Eller: ”Hvad har I brug for at se mor gøre for, at besøgene kan komme op på 5?” Hvad kan I selv gøre mere af for at støtte hende i det? Hvor ville mor sige, at besøgene ligger på den samme skala? Hvor ville drengen sige, at besøgene ligger? Hvor højt skal besøgene ligge for, at det er godt nok?

Næste skridt mod målet

- Hvem skal gøre hvad for, at vi kommer nærmere målet?

Anerkendelse - komplimenter

En central del af en løsningsfokuseret tilgang er at fastholde fokus på, at alle gør deres bedste ud fra de forudsætninger, de har. Ved at få anerkendt sin indsats og initiativer understøttes man i at fortsætte og gøre mere af det, der virker.

Metoder til samtale med børn⁶

Ifølge socialrådgiver og lektor Karen-Asta Bo skal samtaler med (pleje)børn tage udgangspunkt i, hvad barnet finder vigtigt at tale om, eller et emne, det aktuelt er optaget af. Barnet skal ikke skånes for det, der gør ondt, ved ikke at tale om det, men det skal gøres med omtanke. Karen-Asta Bo har et statement, som hun benytter i sin samtale med børn: ”Jo mindre børn må tænke alene, jo mindre vil det udvikle fejlagtige forestillinger, som kan være knyttet til frygt, skyld og skam”. Altså er det vigtigt, at den voksne også taler med barnet om de svære ting for at hindre, at barnet føler skyld og skam.

6 Dette afsnit er inspireret af mundtlig kommunikation med socialrådgiver og lektor Karen-Asta Bo.

Formålet med samtalen skal være klar for barnet, således at det ikke føler sig usikker på indholdet i samtalen og på, om/hvordan dets udtalelser skal anvendes efterfølgende. Herudover vil et klart formål give medarbejderen bedre mulighed for at vurdere, om formålet med samtalen er opnået, eller hvad der i givet fald gjorde, at dette ikke er tilfældet (Bo m.fl. 2008). Hvad er medarbejderens rolle? Hvem får hvad at vide? Hvad er fortroligt? Hvad kan informationerne bruges til? Kan plejebarnet blive flyttet fra plejefamilien, hvis det udtrykker bare en smule bekymring? Hvad kan et biologisk barns udsagn om jalousi i forhold til plejebarnet føre til?

Det er medarbejderen, som skal invitere til åbenhed og få samtalen til at udvikle sig. Det kommer ikke af sig selv. Medarbejderen skal tale *med* barnet og ikke blot *til* barnet (Ibid.). I samtalen med barnet er det vigtigt at være konkret og at stille åbne undersøgende spørgsmål, såsom: ”Din plejemor fortæller mig, at du er bange for mørke – kan du fortælle mig om det?” Hvis plejebarnet ikke siger så meget, kan det være en hjælp at henvise til andre børn på samme alder. Eksempelvis: ”Jeg kender en anden pige på syv år. Hun er bange for mørke. Har du det også sådan?” Herefter kan barnet opfordres til at fortælle om en konkret situation.

Nogle børn vil være meget åbne i samtalen, hvis de føler sig godt tilpas. Her er det væsentligt, at medarbejderen er opmærksom på at få spurgt nuanceret ind til andre facetter af barnets liv, idet billedet af barnet ellers kan blive unuanceret. Andre børn vil undlade at fortælle medarbejderen om eventuelle problemer i plejefamilien af frygt for, at dette kan få negative konsekvenser, eksempelvis at plejefamilien bliver vred på barnet, eller at det ikke længere kan blive boende hos plejefamilien. For plejefamiliens biologiske børn gælder det, at de kan være bange for at udtrykke sig ærligt om eventuelle negative følelser i forhold til plejebarnet af frygt for, hvilke konsekvenser det kan få. Det er derfor vigtigt, at medarbejderen møder barnet som et afhængigt, men selvstændigt handlende og kompetent individ (Ibid.). Herudover er det væsentligt at være opmærksom på, at barnet kan have en tendens til at svare det, som det tror, medarbejderen gerne vil høre, eller det, som det tror, plejeforældrene eller forældrene gerne vil have, det siger. Hvis medarbejderen fornemmer, at barnet ikke svarer ærligt, er det vigtigt at spørge mere ind til emnet på forskellig vis.

Fra barnet er omkring seks/syv år, vil det være i stand til at se sig selv udefra. Det vil sige, at barnet fra denne alder kan foretage abstraktioner i forhold til dets egen situation og drage sammenligninger mellem sig selv og andre (Ibid.). Derfor kan spørgsmålene fra seks/syv år og opefter stilles udefra og ind, eksempelvis: ”Hvad tror du, at dine kammerater i skolen tænker om, at du er plejebarn?” Denne form for spørgsmål giver barnet mulighed for at anlægge andre synsvinkler end sin egen og almengør problemstillingen for barnet og kan således være en god måde at få barnet til at tale om sig selv. Det er væsentligt at pointere, at barnet skal imødekommes i sin egen forståelse, egne emotionelle oplevelser og reaktioner ud fra dets alder og modenhed. For at medarbejderen kan styre dialogen med barnet, skal han/hun aktivt benævne de handlinger og erfaringer, der opstår i spillet mellem dem. Det er dog væsentligt at være opmærksom på barnets/den unges temperament og tempo – og respektere dette (Øvreide 1995). Endvidere kan medarbejderen i samtalen med barnet/den unge med mellemrum kort opsummere, hvad der er talt om – således at barnet/den unge ved, at medarbejderen har lyttet, og at barnet/den unge har mulighed for at korrigere eventuelle misforståelser undervejs i samtalen (Bo m.fl. 2008).

Fælles samtaler mellem medarbejder, plejefamilie og plejebarn/ biologiske børn: ”Triangulerede samtaler”

Triangulerede samtaler er en særlig metode til at afholde fællessamtaler. Det vil sige samtaler med flere personer på samme tid. Metoden kan f.eks. være anvendelig, når der skal afholdes fælles samtaler mellem sagsbehandler/familieplejekonsulent, plejebarn og plejeforældre.

Formålet med samtalerne er at udveksle mening og gensidig forståelse af en situation, idet synspunkter og erfaringer deles. Plejeforældre og børn har efter samtalen endvidere mulighed for at tale videre om nogle af de problemstillinger, som blev bragt på bane. Hvis plejebarnet finder det vanskeligt at tale om nogle personlige problemstillinger, kan en måde at spørge ind eksempelvis være at stille spørgsmålet til plejeforældrene først, såsom: ”Hvad tror I kan være svært for (plejebarnet) i forhold til skolekammeraterne?” Herefter et spørgsmål henvendt til plejebarnet: ”Din plejemor tror, at det er svært for dig, at ... Hvad tænker du om det?”

En anden måde at foretage samtale med plejebørn – eller plejefamiliens biologiske barn - og plejeforældre er at tale med begge parter hver for sig i samme samtaleproces. Med dette menes, at der kan startes ud med en kort fælles samtale, hvorefter der tales med barnet/den unge alene og efterfølgende samles sagsbehandler, (pleje)barn og plejeforældre igen. Herefter kan de problemstillinger, som barnet/den unge og medarbejderen har drøftet, eventuelt tages op ved fællessamtalen, såfremt barnet/den unge er indforstået med dette (Hafstad og Øvreeide 2004). Udgangspunktet er at starte i fællesskab og slutte i fællesskab.

Når det skønnes hensigtsmæssigt, kan der også afholdes samtaler alene mellem eksempelvis plejebarnet og sagsbehandler, uden at man slutter i fællesskab. Hvis der under samtalen med plejebarnet fremkommer nogle problemstillinger, som er vanskelige for barnet/den unge, er det vigtigt, at de bliver taget op i fællesskab med plejeforældrene, med mindre der er tale om forhold, som stiller forudsætningen for anbringelsen i et andet lys. Tal med plejebarnet om, hvordan og om samtalens indhold skal videreformidles, og hvis det skal videreformidles, så find en måde at få videreformidlet det på, som barnet/den unge føler sig trygt ved. Barnet/den unge må ikke være i tvivl om, at samtalen med sagsbehandler i udgangspunktet ikke er fortrolig, idet sagsbehandler er forpligtet til at videregive eller handle på alarmerede oplysninger. I så fald skal barnet informeres om dette – også selvom barnet ikke ønsker at oplysningerne videregives.

3. Det personrettede tilsyn – BFCKs tilsyn med plejebarnet

Børnesamtalen

Af 'Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier' (Socialministeriet 2011) fremgår det, at samtalen med plejebarnet som hovedregel skal foregå uden personer fra anbringelsesstedet. Årsagen til dette er, at barnet eller den unge skal have mulighed for at udtale sig om forholdene uden hensyntagen til eventuelle reaktioner fra de voksne på anbringelsesstedet. Det er vigtigt, at barnet/den unge har en voksen, det kan tale med om det at være anbragt, og hvordan barnet/den unge trives på anbringelsesstedet.

Sagsbehandlers tilsynsbesøg skal foregå i plejefamiliens hjem, men samtalen mellem barnet/den unge og sagsbehandler kan foregå på et mere neutralt sted, alt efter hvad der vurderes at være mest givtigt for barnet/den unge. Det er dog væsentligt, at sagsbehandler i hvert enkelt tilfælde vurderer, hvorvidt der skal tales med barnet alene eller med plejeforældrenes tilstedeværelse – ud fra barnets alder, modenhed og hvilke emner, der skal drøftes (se endvidere kapitel 2 om metoder til samtale med plejebarnet).

Som nævnt er det pr. 1. januar 2011 et lovkrav, at det personrettede tilsyn med anbragte børn som minimum føres to gange årligt. Ofte vil tilsynet imidlertid blive gennemført hyppigere. Det anbefales, at barnet derudover har mulighed for selv at kontakte sagsbehandler pr. telefon eller mail, afhængigt af barnets alder.

Ifølge projekt "Det gode tilsyn" (Kildedal 2005) efterspørger de unge, at sagsbehandlerne følger deres hverdag på godt og ondt, således at tilsynet ikke kun handler om at løse problemer.

I TABUKA præciseres vigtigheden af, at barnet i praksis er i centrum ved tilsynsbesøgene. Et af børnene sætter ord på dette behov på følgende vis:

"Det er jo noget med det helt små: Hvordan er det, man bliver prioriteret? Og hvis man [den tilsynsførende] tager kaffen først, så føler man [barnet] sig eddermaneme også underprioriteret" (Nielsen 2005:285).

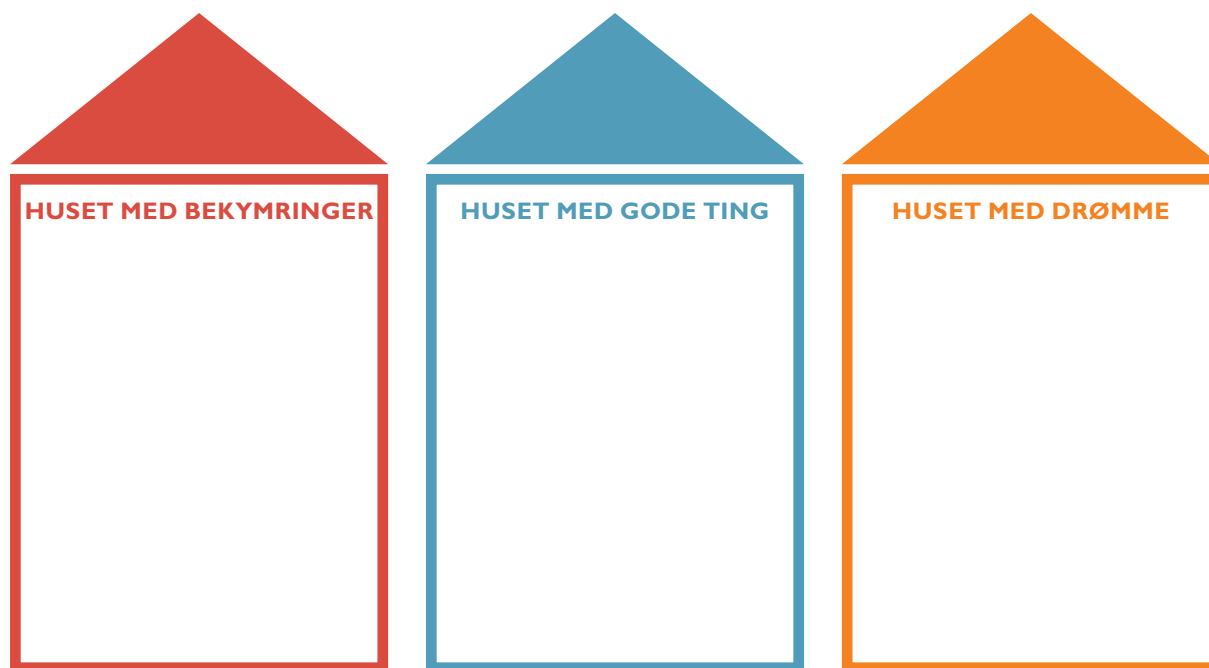
Signs of Safety - De 3 huse

I samtalen med barnet/den unge anbefales det at anvende SoS. Er der tale om et barn fra ca. 3 år og op, er 'De 3 huse' en visuel og konkret måde at arbejde med SoS, mens det for de større børn og unge vil være mere oplagt at anvende et traditionelt SoS-skema. Hvad enten man anvender SoS-skema eller 'De 3 huse', er fokus på, hvad bekymrer, hvad fungerer, og hvad vi – barnet/den unge og sagsbehandler – gerne vil se ske.

I samarbejde med sagsbehandler skal barnet/den unge placere sine bekymringer, det der allerede fungerer og dets drømme i tre forskellige huse. Målene for fremtiden – huset med drømme - skal gerne være så konkrete, at man efter udarbejdelsen af en SoS kan aftale, hvem der gør hvad, for at barnet/den unge kan nå målene.

Se nedenstående model:

DE TRE HUSE

(www.solutionfocus.dk)

Hvordan kan De 3 huse benyttes?

Sagsbehandler har tre stykker papir, hvor der på hvert stykke papir er tegnet et hus – det gode hus, bekymringernes hus og håbets hus/drømmehuset (det er altid en god ide, at det er barnet der bestemmer, hvad husene skal hedde). Disse huse repræsenterer alle områder af barnets liv. Alternativt kan sagsbehandler tegne husene sammen med barnet, hvis dette skønnes mere relevant. Afhængig af barnets alder kan det skrive eller tegne i husene med hjælp fra sagsbehandler.

Sagsbehandler kan forklare barnet, hvad der skal ske, således; ”I det ene hus vil du/vi skrive eller tegne alle de ting i dit liv, som fungerer godt – det er det gode hus. I det andet hus vil vi beskrive alle dine bekymringer – det er bekymringernes hus. Det sidste hus er drømmehuset, hvor vi kan skrive og tegne, hvordan du gerne vil have dit liv ser ud, når alle dine bekymringer er væk”. Det er vigtigt, at sagsbehandler er opmærksom på, at barnet altid skal være den, der bestemmer hvad indholdet i de tre huse skal være, ligesom det er barnet, der bestemmer, i hvilken rækkefølge de tre huse skal udfyldes. Sagsbehandler kan støtte barnet ved at stille spørgsmål omkring det barnet skriver /tegner – også her er skalaspørgsmål et godt redskab til at få barnet til at nuancere sine svar.

I drømmenes hus kan børn have en tendens til at tegne/skrive alle de ting, de ønsker sig (fx legetøj). Hold ud og fortsæt med at stille spørgsmål – efter lidt tid begynder barnet som regel at fortælle mere om ting, der knytter sig til barnets situation og problemer.

Brug også gerne eksempler fra samtaler med andre børn, så barnet har en klarere idé om, hvad der skal stå i drømmenes hus.

I stedet for de tre huse kan 'Feen og Troldmanden' være et godt samtaleredskab til de helt små børn (se bilag 2). Feen og Troldmandens tøj repræsenterer det, der bekymrer/de problemer der er. Bekymringerne/problemerne er ikke identiske med barnet og kan forandres (ligesom vi skifter vores tøj).

Feens vinger og Troldmandens kappe repræsenterer de gode ting/det der fungerer godt i barnets liv.

Vingerne kan hjælpe Feen til at "flyve væk" fra hendes problemer, og kappen kan "beskytte" Troldmanden og gøre hans problemer usynlige for en stund.

I Troldmandens tryllestav og i Feens stjerne skrives barnets ønsker og håb for fremtiden. Hvad drømmer barnet om, og hvordan vil livet se ud, hvis alle problemerne er løst?

Samtalen med barnet/ den unge⁷

I samtalen med barnet/den unge er det vigtigt at tage højde for, at barnet/den unge som udgangspunkt er 'en ufrivillig klient'. Dette betyder, at barnet/den unge sjældent selv har efterspurgt at tale med sagsbehandler, og at udgangspunktet for mange tilsyn derfor vil være, at barnet/den unge ikke selv oplever behov for at tale med sagsbehandler.

Dette stiller nogle særlige krav til sagsbehandler, og derfor er det vigtigt at være opmærksom på følgende punkter:

Rolleafklaring og formål med samtalen:

- præsenter dig selv
- beskriv kort din rolle
- hvad er formålet med tilsynsbesøget
- hvor lang tid skal I tale sammen?

Fortrolighed

Det er samtidig også vigtigt, at sagsbehandler fortæller barnet/den unge, hvad han/hun stiller op med oplysningerne fra barnet/den unge. Der er som hovedregel ikke noget af det, som barnet/den unge fortæller sagsbehandler, som kan være fortroligt. Men sagsbehandler kan aftale med barnet/den unge, hvordan man vil gå videre med informationerne.

Oplever sagsbehandler, at han/hun opnår en fortrolig relation til barnet/den unge, skal sagsbehandler være opmærksom på, at han/hun ikke er barnets/den unges eneste fortrolige. Sagsbehandler skal så vidt muligt hjælpe plejebarnet og dets plejeforældre til at få en lignende fortrolig relation (hvis det ikke allerede er tilfældet), da barnet/den unge vil opleve det som et svigt, hvis sagsbehandler, af forskellige årsager (jobskifte mm.) ikke længere kan føre tilsyn (Hafstad og Øvreide 2004).

7 Dette afsnit bygger på De Jong, Peter og Insoo Kim Berg: 'Løsningsfokuserede samtaler'. Hans Reitzels Forlag, København 2006

Åbne spørgsmål:

Lukkede spørgsmål kan der svares ja eller nej til. De åbner således ikke op til refleksion eller beskrivelser, og de er derfor ikke anvendelige, med mindre sagsbehandler har brug for ren faktuel viden. Åbne spørgsmål derimod er karakteriseret ved, at de ikke lægger nogen rammer for svaret.

Eksempler på åbne spørgsmål kan være:

'Prøv at fortælle mig, hvad der skete den eftermiddag, hvor du var rigtig glad', 'Hvem var med til den fødselsdag, hvor du var rigtig glad, udover dig og din plejebroder?'

Prøv at undgå 'hvorfor'- spørgsmål - de lægger op til årsag-virkning-tænkning og giver ofte indtryk af, at der skal placeres skyld. Prøv i stedet med: *'Hvordan kan det være at..'* *'Hvad tænker du om..'*

Yes-setting

For at skabe en positiv og tryk stemning omkring samtalen, kan det være en god ide at starte med at skabe en såkaldt 'yes-setting'. Det gøres ved at stille spørgsmål til barnet/den unge, som han/hun vil svare 'Ja' til (altså lukkede spørgsmål). *'Er det din dukke? Er du glad for den? Vil du vise mig dit værelse?'*

Relationsspørgsmål

Mange børn kan opleve det nemmere at tale om noget, der er tæt på, ved at tale om det ud fra andres perspektiv. Relationsspørgsmål kan således give sagsbehandler mulighed for at få svar på noget som barnet/den unge har svært ved at tale om, ved at stille spørgsmål, som handler om, hvad barnet/den unge tror, at andre tænker:

'Hvad tror du, at din plejefar vil sige, at du er dygtig til herhjemme...?'

'Hvad ville din klasselærer sige, at du er bedst til i skolen?'

'Hvem kan hurtigst se det på dig når du har en rigtig god dag? Hvad lægger han/hun mærke til? Hvad når du har en dårlig dag?'

Skalaspørgsmål

Det kan være meget anvendeligt med skalaspørgsmål til at finde ud af, hvordan barnet/den unge har det i sit liv, og hvad det gerne vil se ske, for at det kommer tættere på 10 (på en skala fra 1 til 10).

Skalaspørgsmål kan også bruges til at beskrive relationer i barnets/den unges liv: *'Fx på en skala, hvor 0 er, at du føler at du slet ikke hører til her og ikke føler dig hjemme, og 10 er, at du føler dig så godt tilpas, som du kunne håbe på – hvor er du så i dag?'* (tegn gerne skalaen med barnet/den unge). Spørg så efterfølgende hvad der ville være et lille tegn på, at barnet/den unge vil placere sig tættere på 10: *'Hvad ville plejemor gøre? Hvad ville du gøre?'*

Når man taler med barnet/den unge om relationen til plejefamilien, kan det også give god mening at stille skalaspørgsmål:

- *Hvem taler du med, hvis du har problemer, er stresset eller ked af det?*
- *Hvis 0 er, at du tænker, at du aldrig vil kunne snakke med din plejemor om et problem, du har, og 10 er, at du føler, at du kan snakke med din plejemor om hvad som helst - hvor er du så?*
- *Tror du, at din plejemor/plejefar kan se det på dig, hvis du har problemer – hvad gør de så?*
- *Hvis 0 er, at du ikke føler, at du er en del af familien, og 10 er, at det føler du – hvor er du så?*

Det er endvidere vigtigt, at det er barnets/den unges egne valg af ord, som gengives, og at det skrevne/tegnede gengives for barnet/den unge ved slutningen af samtalen for at sikre, at barnets/den unges oplevelser er korrekt forstået. I de situationer, hvor barnet/den unge har vanskeligt ved at deltage i samtalen, vil det ofte være hjælpsomt at benytte forskellige spørgsmål til at åbne op for samtalen, såsom: *'Hvad er godt derhjemme? Hvad er godt ved skolen? Hvad er godt ved at have venner?'*

'Det ved jeg ikke'

Når man som sagsbehandler er ude på tilsynsbesøg, kan det ikke undgås at komme i situationer, hvor et barn/en ung svarer: *'det ved jeg ikke'* til de spørgsmål, man stiller. Her er det vigtigt at forholde sig roligt og samtidig nysgerrig ift. hvad dette mon kan dække over. Et svar kan være: *'Jeg ved godt, at det er nogle svære spørgsmål, jeg stiller'*. Man kan også bruge et relationsspørgsmål: *'Hvad tror du, at din bedste ven ville sige...?'* Du kan også overveje, om du har fået skabt et godt nok grundlag for samtalen. Prøv at gå tilbage og snakke om ting, som barnet/den unge gerne vil tale om. Prøv også at spørge barnet/den unge, om I skal gå en tur og snakke i stedet, spille et spil mv. Ofte kan det være godt at snakke med børn samtidig med, at man laver noget andet, f.eks. lave modellervoks, perler, tegne, lægge puslespil eller andet. Sidst men ikke mindst kan skalaspørgsmål også være gode til at hjælpe barnet/den unge på vej.

Dagsorden - emner der skal tales om

Ved samtaler med børn kan det være vanskeligt at følge en klar dagsorden. Overvej derfor på forhånd, hvilke emner I *skal* nå at tale om og sørg så for at komme omkring emnerne efterhånden, som det passer i samtalen – eksempler kan være:

- plejebarnets aktuelle behov og forventninger
- siden sidst
- plejebarnets relation og tilknytning til plejefamilien⁸
- plejebarnets trivsel; udviklingen i forhold til barnets/den unges handleplan

Dagsordenen skal endvidere tilpasses barnets/den unges alder og modenhed. Herudover skal det pointeres, at nedenstående dagsorden primært er tænkt som et redskab til at sikre, at sagsbehandler følger op på formålet med handleplanens mål og på barnets/den unges trivsel.

Eksempler på spørgsmål til belysning af plejebarnets relation og tilknytning til plejefamilien

"Hvordan vil du beskrive dit forhold til plejeforældrene?"

"Føler du, at dine plejeforældre holder af dig?"

"Føler du, at du er en del af familien?" / "Bliver du behandlet som familiens andre børn?"

"Hvem taler du med, hvis du er ked af det, stresset eller har problemer?"

"Kan du tale med dine plejeforældre, hvis du har problemer eller er ked af noget?"

"Tror du, at dine plejeforældre kan se det på dig, hvis du er ked af det?"

"Hvis du savner dine forældre eller søskende eller er bekymret for dem, fortæller du det da til din plejefamilie?"

"Hvor tror du, at du bor om to år?"

"Tænker du nogensinde over hvor du skal bo, når du er fyldt 18 år?" "Bekymrer det dig?"

"Tror du, at du vil bevare kontakten med din plejefamilie, når du flytter engang?"

⁸ For en uddybning af tilknytningsteori og betydningen heraf i et plejeforhold, se Bressendorff 2011 "Vejledning i forundersøgelse af plejefamilier".

Det fælles projekt – fra problem til mål

- Kort beskrivelse af problemet / bekymringen
- Hvad skal vi nå at tale om i dag?
- Hvad har været svært siden sidst?
- Hvordan har du håndteret det?
- Hvad og hvem har været til hjælp?
- Hvordan kan jeg være til hjælp?
- Hvordan vil du kunne se, at problemet er løst/at det er blevet bedre?
- Hvad vil være tegn på, at det går den rigtige vej?

Fokus på det, der fungerer allerede

- Hvad er gået godt siden sidst?
- Hvad har du gjort for at få det til at ske?
- Hvad har hjulpet dig?
- Hvad vil det kræve for at få det til at ske oftere?
- Hvilken forskel vil det gøre? – i forhold til eventuelle vanskeligheder
- Undtagelser: Hvornår er problemet der ikke? Hvad gør I for, at det er sådan? Hvordan kan I gøre mere af det?

Evaluering af fremskridt og forandring

- Hvad har der været af fremskridt siden sidst - store som små?
- Hvad var det, der gjorde, at der skete en forandring?
- Hvordan kan I gøre mere af det?

Næste skridt mod målet

- Hvem skal gøre hvad, for at vi kommer nærmere målet?

Anerkendelse - komplimenter

Husk at forholde dig åben og nysgerrig over for barnet/ den unge.

Afslutning:

- Har du fået talt om det, som var vigtigt for dig?
- Er der noget, du ikke forstår?
- Har du nogle spørgsmål?

I forhold til det lidt ældre barn kan en opsummering og konklusion være en naturlig afslutning på samtalen, såsom:

- Er vi enige om, at....?
- Når vi ses igen, har du....
- Når vi ses igen, har jeg....

Notatpligt og journalføring

Sagsbehandler skal altid notere i journalen, at han/hun har foretaget opfølgning på handleplanen. Samtidig skal sagsbehandler udarbejde en skriftlig opfølgning på handleplanen ved hver opfølgning. Forhold, der vedrører plejefamiliens private eller ansættelsesmæssige forhold, skal ikke refereres, idet bl.a. biologiske forældre kan få aktindsigt i barnets/den unges journal og andre relevante dokumenter.

SEL § 148 er den overordnede bestemmelse omkring tilsyn af anbragte børn/unge, mens SEL § 70 fastslår de nærmere krav til selve opfølgningen. Bestemmelsen beskriver hvordan sagsbehandlers opfølgning på handleplan og tilsynet med det anbragte barn hænger tæt sammen. Det er således på baggrund af det løbende tilsyn med barnet/den unge, at sagsbehandler skal vurdere, om anbringelsen i familiepleje fortsat er den rette foranstaltning for barnet/den unge, og om der er grundlag for, at handleplanen bliver revideret.

Det er aftalt mellem CfF og BFCK, at hvis familieplejekonsulenten fra CfF på baggrund af et råd - og vejledningsbesøg hos plejefamilien har oplysninger eller observationer omkring barnet/den unge, som sagsbehandler skal kende til, så sender familieplejekonsulenten denne del af råd- og vejledningsrapporten til sagsbehandler. Sagsbehandleren har pligt til at gøre notat om de oplysninger, som CfF fremsender. Notatet kan bestå af en kort gengivelse af rapporten (og henvisning til fysisk sag), en kopi af rapporten eller en henvisning til den fysiske sag.

Efter reglen om notatpligt i Offentlighedslovens § 6, skal der gøres notat om oplysninger, som modtages mundtligt eller på anden vis, og som kan have betydning for en sags afgørelse. Dette gælder dog ikke, hvis oplysningerne allerede fremgår af sags dokumenter.

4. Råd og vejledning til plejeforældre

Gennemførelse af råd og vejledning til plejeforældre

I det følgende gennemgås konkrete metoder til forberedelse og gennemførelse af råd og vejledning af plejeforældre. Det overordnede formål er at understøtte plejefamiliernes indsats samt støtte dem i forbindelse med konkrete problemstillinger. Rådgivningen og vejledningen skal i sagens natur være i overensstemmelse med den opgave, som er beskrevet i barnets/den unges handleplan. I Københavns Kommune er det familieplejekonsulenter fra CfF, som yder råd og vejledning til generelt godkendte plejefamilier, mens medarbejdere fra BFCK yder råd og vejledning til netværksplejefamilier. Familieplejekonsulenterne fra CfF gennemfører ikke børnesamtale efter Servicelovens § 48, men vil ofte tale med barnet/den unge i forbindelse med et råd- og vejledningsbesøg.

Forberedelse af råd og vejledning til plejeforældre

Formålet med råd og vejledningen skal være helt klart for alle parter inden besøget. Andre kommuner, eksempelvis Ullerslev Kommune, har arbejdet målrettet med at være velforberedte og have en klar dagsorden ved besøgene i plejefamilien. Det har især vist sig:

”(..) at have en positiv indflydelse på tillidsforholdet, at aftaler og rammer er lagt klar på forhånd og at de indgåede aftaler overholdes” (Jakobsen 2004:6) og at ”selv de mest komplekse problemstillinger kalder på enkelthed og ligefremhed i mødet” (Ibid.:9).

Konklusionen fra Ullerslev Kommune er, at en fast dagsorden sikrer større faglighed og kvalitet i samtalen. En sidegevinst er endvidere mere præcise statusbeskrivelser af børnene (Ibid.).

Formålet med råd og vejledning er først og fremmest at støtte plejefamilien, men det er vigtigt, at man som medarbejder er bevidst om, at man også udøver en form for kontrol, jævnfør den skærpede underretningspligt. Den skærpede underretningspligt betyder, at familieplejekonsulenten altid har pligt til at underrette sagsbehandleren, hvis han/hun bliver opmærksom på forhold, der sår tvivl om plejefamiliens evne til at yde psykisk og fysisk omsorg for barnet/den unge. Plejefamilien skal derfor oplyses om, at familieplejekonsulenten har de ovenfor nævnte roller.

Råd og vejledning versus supervision

I en råd- og vejledningssituation er det væsentligt at være bevidst om, at råd og vejledning af plejeforældre ikke er det samme som ekstern supervision. Råd og vejledning kan derfor ikke sidestilles med supervision, der har plejefamiliens personlige overvejelser og udvikling i fokus og udføres af en person med de rette uddannelsesmæssige forudsætninger. Det centrale i supervision er, at supervisanden hjælpes til at reflektere over de forhold, der hæmmer eller fremmer hans/hendes mulighed for at yde den rette hjælp. Supervision kan defineres som en hjælp og støtte til egne faglige og professionelle kompetencer, specifikke problemstillinger og supervisandens egne reaktioner på arbejdet. Råd og vejledning derimod er primært en varetagelse af konkrete praktiske problemstillinger og måder at håndtere disse på – uden at dybere lag i personligheden inddrages (Bertelsen 2009).

Samtale med plejeforældre

Dagsorden

Inden besøget i plejefamilien sendes en dagsorden med temaer, så familien har kendskab til, hvad besøget omhandler og har mulighed for at forberede sig, samt for at byde ind med emner, de måtte finde relevante. Dagsorden skal være udformet således, at besøget har en struktur og et tydeligt erklæret formål.

Dagsorden for samtalen med plejeforældrene kan indeholde følgende temaer:

1. Opfølgning på sidste besøg
2. Familieplejekonsulentens formål med tilsynsbesøget
3. Plejeforældrenes aktuelle behov og forventninger
4. Plejebarnets relation og tilknytning til plejefamilien
5. Plejebarnets trivsel; udviklingen i forhold til barnets/den unges handleplan
6. Evt.

Dagsordenen skal ikke følges systematisk, men er snarere en oversigt over temaer, som bør drøftes i forbindelse med et råd- og vejledningsbesøg.

Det er vigtigt, at begge plejeforældre deltager i samtalen. Hvis et af formålene med besøget i plejefamilien er at genforhandle kontrakt (og vederlagsniveau), er det vigtigt, at familieplejekonsulenten forinden gør plejefamilien opmærksom herpå.

Den forventede varighed af besøget bør altid være aftalt med plejefamilien inden selve besøget.

Interviewguide

En interviewguide kan i forbindelse med besøget være en støtte til at sikre, at dagsordenens emner bliver tilstrækkeligt belyst. Idet besøget er baseret på gensidig dialog, vil der opstå situationer, hvor det vil være nødvendigt at afvige fra interviewguiden.

Spørgsmål til plejeforældre

Dagsordenens punkt 4 vedrørende plejebarnets relation og tilknytning til plejefamilien kan undersøges ved at stille nogle af nedenstående spørgsmål til plejeforældrene:

- ”Hvordan vil I beskrive jeres forhold til plejebarnet?”
- ”Er der noget, der er vanskeligt?” ”Noget, der er blevet bedre?”
- ”Er der noget i jeres relation, der har ændret sig over tid til det værre/bedre?”
- ”Holder plejebarnet af jer? Hvis ja, hvordan viser plejebarnet det?”
- ”Føler I jer nogle gange afvist af plejebarnet, og hvad gør I så?”
- ”Holder I af plejebarnet, og hvordan viser I det?” ”Hvad tror I plejebarnet ville svare, hvis jeg spurgte, hvordan det kan mærke, at I holder af det?”
- ”Kommer plejebarnet til jer, hvis det er bange, stresset eller har problemer?” ”Hvad gør I så?”
- ”Synes I, at plejebarnet har knyttet sig til jer/familien og omvendt?” ”På hvilken måde?” (bed om eksempler)
- ”Tror I, at I vil bevare kontakten med plejebarnet, når det flytter hjemmefra en dag?”

Dagsordenens punkt 5 vedrørende plejebarnets trivsel og udvikling kan belyses ved at stille nedenstående spørgsmål til plejeforældrene. Spørgsmålene er inspireret af Signs of Safety tilgangen (se vejledningens kapitel 2). Spørgsmålene skal tilpasses råd- og vejledningssituationen, og under hvert punkt skal der være fokus på forandringer siden sidst.

Siden sidst:

- Hvad er gået godt siden sidst?
- Hvad har I gjort for at få det til at ske?
- Hvem har gjort hvad? Specifikke eksempler
- Hvad har været til hjælp (rammerne)?
- Har I fået talt om det, som var vigtigt for jer?
- Er der noget, som er uklart?
- Har I nogen spørgsmål?

Slutteligt kan en opsummering og konklusion være en naturlig afslutning på samtalen, såsom:

- ”Er vi enige om, at...?”
- ”Når vi ses igen, har I...”
- ”Når vi ses igen, har jeg...”

Signs of Safety – skala metoden

Som beskrevet tidligere anvendes skalering som et metodisk redskab i tilgangen Signs of Safety. I råd- og vejledningsforløb kan skalaen fungere som et samtaleredskab med plejeforældrene. Som afslutning på samtalen kan familieplejekonsulenten vælge at benytte en skala, hvor plejeforældrene på en skala fra 1-10, hvor 1 er meget dårligt og 10 er bedst, skal sige, hvor de aktuelt befinder sig på skalaen i forhold til en eventuel problemstilling, og hvad de ønsker og gerne vil opnå. En skala kan give plejeforældrene og familieplejekonsulenten et overblik – og tallet kan benyttes som en form for indikator. Ved næste besøg kan der tages fat i emnet på ny og foretages en ny skalering over samme emne, og man kan så se, hvor på skalaen plejefamilien nu ville placere emnet. På den måde kan udviklingen måles – går det værre eller bedre end sidst?

Eksempel på en vurdering på en skala fra 1 til 10:

1 – det fungerer dårligt X plejefar X plejemor det går sådan som I håbede - 10

Første gang en skala anvendes, kan der spørges ind således: ”på en skala fra 1 til 10, hvor 1 er dårligst, og 10 er bedst, hvordan vil du da vurdere plejebarnets trivsel?”

De følgende gange en skala anvendes, kan der spørges ind således: ”Hvor på skalaen placerer du dig i dag - i forhold til plejebarnets trivsel? – ved sidste besøg vurderede du, at 7 var dækkende. Er det blevet bedre eller værre siden sidst? – hvor meget, og hvorfor?”

Begge plejeforældre skal spørges, således at de næste udviklingspunkter kan debatteres. I forbindelse med udfyldningen af skalaen skal der spørges ind til, hvorfor personen placerer sig, som han/hun gør på skalaen. Det er væsentligt at have fokus på det, der fungerer. Spørg eventuelt således; ”Hvad får dig til at placere dig på 7 og ikke 9?”

Spørg efterfølgende; ”Hvad skulle der til for, at du kunne placere dig højere på skalaen? – Hvad ville være tegn på, at tingene gik i den rigtige retning? Hvad kan du gøre for, at du fremover placerer dig højere på skalaen?”

Samtale med plejeforældrenes biologiske børn

For at plejeforholdet kan blive en succes, er det af afgørende betydning, at samtlige familiemedlemmer trives i det – herunder også de biologiske børn. Det er væsentligt at tale med de biologiske børn om det at være plejefamilie, og hvilken indvirkning det har på deres liv. Dette er væsentligt, da det erfaringsmæssigt aldrig vil være problemfrit, når et plejebarn anbringes i en familie, som har egne børn – også selvom der er tale om en netværksanbringelse, og plejebarnet havde en god relation til de biologiske børn inden anbringelsen (Larsen 2008).

For at forebygge eller begrænse jalousi er det vigtigt, at de biologiske børn ikke føler sig usikre på deres plads i familien, og at de føler sig hørt. Når der opstår jalousi mellem plejebarnet og plejeforældrenes egne børn, er det meget vigtigt, at plejeforældrene er anerkendende og lydhøre overfor børnenes følelser. Det er vigtigt, at familieplejekonsulenten er opmærksom på, om en sådan situation er ved at opstå for på den måde at kunne sætte ind, før den udvikler sig yderligere. Det vigtigste er derfor, at plejeforældrene er opmærksomme på problemstillingen og parate til at imødekomme deres egne børns behov uden, at dette bliver til skade for plejebarnet, så der kan gribes ind, før et egentlig problem opstår.

Spørgsmål til plejeforældrenes biologiske børn

Umiddelbart vil de samme metoder og spørgsmål, som til plejebørnene, kunne benyttes, se vejledningens kapitel 2 og 3.

Nedenfor er listet yderligere en række emner, det kan være væsentligt at være opmærksom på i samtalen med plejeforældrenes biologiske børn:

- Ændrede familierelationer (ved nye anbringelser).
- Ændret familieliv/anderledes hverdag.
- At skulle dele sine forældre med et andet barn.
- Relationen plejeforældrenes egne børn og plejebarnet imellem – hvordan vises og tackles jalousi?
- Kammeraters syn på, at I er plejefamilie?

Notatpligt og journalføring

Når familieplejekonsulenten har været på besøg i plejefamilien, skal han/hun notere dette i barnets/den unges journal (dato, konsulentens navn og hvem der var til stede ved besøget). Hvis familieplejekonsulenten har bevilliget supplerende ydelser efter Serviceloven, skal dette også noteres i barnets/den unges journal (fx *Der er d.d. truffet afgørelse om at yde X kr. til en cykel jf. SEL § XX*).

Hvis familieplejekonsulenten i forbindelse med et råd- og vejledningsbesøg bliver bekymret for det anbragte barn/unge, gælder den skærpede underretningspligt (§ 153), og familieplejekonsulenten skal således underrette sagsbehandler for at viderebringe sin bekymring.

Familieplejekonsulenten skal desuden notere og kort referere råd og vejledningsbesøget i plejefamiliens sagsmappe i CfF. Til dette brug skal skemaet 'Råd og vejledningsrapport' anvendes (er vedlagt som bilag 1 i denne vejledning). Vær opmærksom på, at plejefamilien kan søge om aktindsigt i deres sag. I den nederste rubrik i råd og vejledningsrapporten beskrives konsulentens og plejefamiliens iagttagelser vedr. barnets/den unges trivsel og udvikling. Familieplejekonsulenten skal efterfølgende maile teksten i denne rubrik til sagsbehandler.

5. Opmærksomhedspunkter ved særlige plejeforhold

Plejebørn med etnisk minoritetsbaggrund⁹

Plejebørn med etnisk minoritetsbaggrund er først og fremmest børn. Behovene hos børn med etnisk minoritetsbaggrund adskiller sig derfor ikke væsentligt fra andre anbragte børns. I FN's Konvention om Barnets Rettigheder (1989) (i daglig tale "Børnekonventionen") er beskrevet nogle anvisninger, man som medarbejder bør være opmærksom på ved anbringelse af et barn uden for hjemmet (se FN's konvention om barnets rettigheder artikel 9 stk. 1, artikel 20 stk. 3, artikel 30). I det følgende er disse anvisninger kort beskrevet.

I praksis betyder Børnekonventionen, at kommunen ved anbringelse af børn med etnisk minoritetsbaggrund skal sikre, at barnet/den unge vedligeholder sit modersmål, hvis dette er afgørende for, at det kan bevare en nær personlig relation til sine forældre. Ved valg af plejefamilie skal der desuden tages hensyn til barnets/den unges etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund, og under anbringelsen skal barnet/den unge have mulighed for at bevare kontakten til sine forældre, slægt og/eller andre personer med samme etniske og kulturelle baggrund som forældrene.

Som sagsbehandler/familieplejekonsulent i en plejefamilie, som har et barn/ung med etnisk minoritetsbaggrund i pleje, er der en række særlige forhold, man med fordel kan være opmærksom på. For nogle børn med etnisk minoritetsbaggrund fylder den minoritetsetniske identitet og baggrund en del, hvor den for andre fylder mindre. Det er væsentligt, at plejefamilien kan rumme, at plejebarnet kan have flertydige identiteter og ikke fastholder barnet/den unge i entydige identiteter, samt at plejefamilien har en anerkendende og respektfuld holdning til barnets/den unges forældre og baggrund. Da en del plejebørn med etnisk minoritetsbaggrund fejlagtigt tror, at det er deres forældres kultur og baggrund, som er årsagen til, at det er anbragt udenfor hjemmet, er det desuden vigtigt, at plejefamilien hjælper barnet/den unge til at forstå, at det ikke er plejeforældrenes kultur og baggrund, der er problemet, men derimod forældrenes misbrugsproblemer eller andet.

I det følgende er listet nogle forslag til emner, som sagsbehandler og familieplejekonsulent kan komme ind på i forbindelse med besøg i plejefamilien. Det skal dog pointeres, at spørgsmålene skal tilpasses barnets/den unges alder og modenhed. Desuden skal det i hvert enkelt tilfælde vurderes, hvordan barnet/den unge har det med at tale om sine forældres etniske, kulturelle, sproglige og religiøse baggrund. Nogle børn ønsker ikke fokus på etnicitet, hvorfor det er vigtigt at overveje hvilke, samt hvordan og hvorfor de enkelte spørgsmål stilles:

- Støtter plejefamilien op om, at barnet/den unge udvikler/vedligeholder eventuelt modersmål? Hvordan?
- Støtter plejefamilien op om barnets/den unges eventuelle tro? Hvordan?

⁹ Afsnittet bygger på Mette Larsens rapport: (2009) og vejledning vedrørende anbringelse af børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund i familiepleje (2010). Se særligt afsnittet om tilsyn (2010:41-44).

- Omtaler plejefamilien de biologiske forældre og deres baggrund på en respektfuld måde?
- Støtter plejefamilien barnet/den unge i, at det indimellem føler sig dansk og andre gange ”minoritetsetnisk”? – Hvordan?
- Hjælper plejefamilien barnet/den unge med at tackle situationer, hvor det udsættes for diskrimination og forskelsbehandling? – Hvordan?
- Hjælper plejefamilien barnet/den unge til at finde positive rollemodeller i nærmiljøet? (såfremt dette er relevant). Hvordan?

Netværksplejefamilier¹⁰

Københavns Kommune er som beskrevet organiseret således, at BFCK har ansvaret for både det personrettede tilsyn med plejebarnet og for råd- og vejledning af plejeforældrene ved anbringelser i netværket. CfF har ansvaret for den formelle godkendelse af netværksplejeforældre. Det centrale i en godkendelse af netværksplejeforældre er kvaliteten af relationen til plejebarnet, og der kan derfor lempes på de krav, som stilles til generelt godkendte plejefamilier (fx alder, boligforhold mv.).

En netværksplejefamilie kan godkendes som plejefamilie til et konkret barn/ung, selvom familien ikke kan opfylde alle barnets behov – i givet fald skal plejeforholdet suppleres med professionel støtte udefra. Flere undersøgelser dokumenterer netop, at netværksplejefamilier har behov for særlig støtte under anbringelsen (Knudsen 2009, Mehlbye 2005).

Det er vigtigt at være opmærksom på, at netværksplejeforældres motivation for at være plejeforældre bunder i et engagement og følelsesmæssig involvering i et konkret barn/ung – og ikke i et ønske om at være plejeforældre. Ifølge flere undersøgelser kan den forudgående relation til de biologiske forældre give anledning til stærke følelser såsom skyld, skam, utilstrækkelighed og jalousi. I netværksanbringelser er det derfor særlig vigtigt at have skærpet fokus på familieforhold og samvær – herunder også barnets øvrige familie og netværk. Forskningen peger på, at forældresamarbejdet i slægtsanbringelsessager¹¹ er mere udfordrende end i generelt godkendte plejeforhold, hvorfor det er meget vigtigt at være opmærksom på dette i en tilsynssituation (Mortensen 2005, Knudsen 2009). Herunder også om forældrene accepterer netværksplejeforældrene, og om begge parter kan forlige sig med de ændrede roller.

Endvidere kan der i slægtsanbringelser opstå det, der fra et forvaltningsperspektiv kan se ud som ”alliancer” mellem slægtsplejeforældrene og de biologiske forældre (Mehlbye 2005). Det kan være særlig vanskeligt at føre tilsyn, hvis man har indtryk af, at familiemedlemmerne dækker over hinanden og fortier eventuelle problemer. I et sådant tilfælde er det vigtigt, at man taler åbent med familien om det indtryk, man har, samt om mulighederne for at få hjælp og støtte fra kommunen til at tackle eventuelle udfordringer i plejeforholdet.

¹⁰ Læs mere om netværksanbringelser i Inspirationsmateriale til netværksanbringelser Bressendorff og Larsen 2010.

¹¹ Det skal bemærkes, at forskningen såvel nationalt som internationalt primært koncentrerer sig om familiepleje i egen slægt.

Idet der som nævnt kan være nogle særlige udfordringer i netværksplejeanbringelser, er nedenfor listet nogle emner, som er væsentlige at være opmærksom på:

- Forholdet til plejebarnets forældre
- Forældrenes accept af plejefamilien som anbringelsessted

Emner særligt til netværksplejeforældre i slægten:

- Ændrede familierelationer/roller i familien
- Forholdet til den øvrige familie omkring plejebarnet – Hvordan håndteres konflikter?
- Fastholdelse af kontakten til den del af barnets/den unges familie, som ikke er egen familie – hvordan sikres den?

Emner særligt til bedsteforældre, som har deres barnebarn i pleje:

- Aldersforskel.
- Sorg relateret til datter/søn og mor/far? (sorg over psykisk sygdom, misbrug af euforiserende stoffer el. lign.) - hvordan tackles det?
- Grænsesætning overfor søn/datter for plejebarnets skyld.
- Refleksion over egne børns opvækst - er der noget, I gør (- eller ønsker at gøre) anderledes med plejebarnet i forhold til jeres børns opvækst?
- Forholdet til øvrige børnebørn.

Aflastningsplejefamilier

Der gælder ikke de samme lovkrav om tilsyn og opfølgning for en aflastningsordning som i en døgnanbringelse. Ikke desto mindre skal aflastningsplejeforældre godkendes og have en plejetilladelse på lige fod med døgnplejeforældre, ligesom de skal deltage i et obligatorisk grundkursus for plejefamilier. Derfor skal der føres driftsorienteret tilsyn med aflastningsplejeforældrene én gang årligt - som i døgnplejefamilierne - for at sikre, at forudsætningen for godkendelsen fortsat er til stede. I Københavns Kommune er det familieplejekonsulenter fra CfF, der godkender og yder råd og vejledning til aflastningsplejeforældre.

Bilag I: Råd og vejledningsrapport

I. Stamdata

Plejemor og plejefar	CPR, navn, adresse, tlf. og mailadresse
Hjemmeboende børn	Navn og alder
Plejebarnet	Navn og CPR

2. Råd og vejledningsbesøget

Dato	
Konsulent	Navn, brugerid. Og tlf
Dagsorden/temaer [Udfyldes] Fx 1. Opfølgning på sidste besøg 2. Familieplejekonsulentens formål med tilsynsbesøget 3. Plejeforældrenes aktuelle behov og forventninger 4. Plejebarnets relation og tilknytning til plejefamilien 5. Plejebarnets trivsel; udviklingen i forhold til barnets/den unges handleplan 6. Evt.	Resume
Evt. dialog med plejebarnet	Resume
Evt. dialog med plejefamiliens egne børn	Resume
Aftaler	Resume
Næste besøg	Dato og evt. aftalte temaer

3. Konsulentens noter til sagsbehandler vedr. barnets/den unges trivsel og udvikling

Her beskrives plejefamiliens og konsulentens iagttagelser vedr. barnets/den unges trivsel og udvikling (det bør fremgå, hvilke der er konsulentens egne iagttagelser).

Teksten i denne rubrik kopieres ind i en mail, som sendes til sagsbehandleren.

Bilag 2: Feen og Trolldmanden

Referencer

Bertelsen, Preben

2009: *Hvad er supervision?* Center for Supervision, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.

Bo, Karen-Asta, Jens Guldager og Birgitte Zeeberg (red.) .

2008: *Udsatte børn – et helhedsperspektiv*. Akademisk Forlag, 1. udgave, 2. oplag 2009.

Bressendorff, Signe og Larsen, Mette

2010: *Inspirationsmateriale til netværksanbringelser*. Servicestyrelsen.

Bressendorff, Signe

2011: *Vejledning i forundersøgelse af plejefamilier*. Center for familiepleje/Videnscenter for familiepleje.

Center for Familiepleje

2011: *Håndbog for familieplejekonsulenter Feb. 2011* Center for Familiepleje

De Jong, Peter og Berg, Insoo Kim

2006: *Løsningsfokuserede samtaler*. Hans Reitzels Forlag

Egelund, Tine, Anne-Dorthe Hestbæk og Dines Andersen

2004: *Små børn anbragt uden for hjemmet*. Socialforskningsinstituttet 04:17.

Familieplejen Frederiksborg Amt

2005: *Kvalitet i tilsynet – også for børn og unge*. KABU projektet. Socialministeriet.

FN's Konvention om Barnets Rettigheder (fra 1989)

2010: *Bistand til børn og unge*. Jurainformations Lovbøger. Forlaget Jura Information§

Hafstad, Reidun og Øvreeide, Haldor

2004: *Forældrefokuseret arbejde med børn*. System Academic.

Jakobsen, Gitte

2004: *Ullerslev Kommune - Opkvalificering af det kommunale tilsyn med anbragte børn og unge i Ullerslev Kommune*. KABU projektet. UFC Børn og Unge.

Kabel, Steen (red.)

2005: *Tilsyn – til barnets bedste*. KABU projektet. UFC Børn og Unge.

Kildedal, Dorthe Nielsen

2005: *Det gode tilsyn – set ud fra et børneperspektiv*. KABU projektet. Socialministeriet,

Knudsen, Lajla

2009: *Børn og unge anbragt i slægten – en sammenligning af slægtsanbringelser og anbringelser i traditionel familiepleje*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Kommunernes Landsforening

2009: *Familieplejehåndbogen*. Kommuneforlaget A/S.

Kvale, Steinar

2009: *Interview, en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Hans Reitzels Forlag a/s.

Larsen, Lasse Gulstad

2008: *Egne børn – En bog om biologiske familier med plejebørn*. Frydenlund.

Larsen, Mette

2010: *Vejledning vedrørende anbringelse af børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund i familiepleje*. Københavns Kommune, Socialforvaltningen, Center for Familiepleje/Videnscenter for Familiepleje.

2009: *Børn med etnisk minoritetsbaggrund i familiepleje*. Københavns Kommune, Socialforvaltningen, Center for Familiepleje/Videnscenter for Familiepleje.

Mehlbye, Jill

2005: *Slægtsanbringelse – det bedste for barnet?* AKF forlaget.

Mortensen, Birgit

2005: *Slægtsanbringelser – en mulig anbringelsesform*. KABU projektet. Socialministeriet.

Nielsen, Flemming

2002: *Sådan som plejeforældrene ser det – kortlægning og analyse af foranstaltningen familiepleje i Københavns Kommune*. Ph.d. ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Nielsen, Henrik Egelund (red.)

2005: *TABUKA – Tidligere anbragtes bud på kvalitet i anbringelsen af børn og unge*. KABU projektet. Forlaget Børn og Unge.

Socialministeriet

2009: *Aftale om Barnets Reform 08.10.09*. Socialministeriet.

2006: *Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier. Vejledning nr. 3 til serviceloven af 15. december 2006*. Socialministeriet.

2011: *Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier. Vejledning nr. 11 til serviceloven af 15. februar 2006*. Socialministeriet.

Turnell, Andrew

2009: *Signs of Safety Approach to Child Protection Casework*. www.signsofsafety.net.

Turnell, Andrew og Edwards, Steve

1999: *Signs of Safety – A Solution and Safety Oriented Approach to Child Protection Casework.*

W.W. Norton & Company, New York, London.

Øvreide, Haldor.

1995: *At tale med børn - samtalen som redskab i børnesager.* Hans Reitzels Forlag, 2. udgave, 3. oplag 2004.

www.kabu.dk

www.solutionfocus.dk

